

Nr 21.

Ankom till riksdagens kansli den 1 mars 1938 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om anslag till prisbelöning av uppfinnare av maskiner och redskap för jordbrukets och fiskets främjande.

(1:a avd.)

I en inom andra kammaren väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion, nr 224, av herr *Osberg* har hemställts, att riksdagen måtte anslå ett belopp av 25,000 kronor att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande till prisbelöning av uppfinnare av maskiner och redskap för jordbrukets och fiskets främjande.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för denna framställning, får utskottet hänvisa till motionen.

Vid 1917 års riksdag hemställde herr *Osberg* i en inom andra kammaren väckt motion, nr 81, att riksdagen måtte anslå en summa av 50,000 kronor att ställas till lantbruksstyrelsens förfogande; av dessa tillgängliga medel skulle lantbruksstyrelsen vara berättigad att efter noggrann prövning tilldela den eller de uppfinnare av lantbruksmaskiner (företrädesvis motor-drivna dikningsmaskiner) pris i enlighet med det värde, uppfinningen kan anses äga.

Första kammaren avtog, i överensstämmelse med hemställan från jordbruksutskottet i dess utlåtande nr 91, motionen, under det andra kammaren för sin del biföll ett under kammarens överläggning framställt yrkande, att riksdagen måtte anslå en summa av 50,000 kronor att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för att därutav efter noggrann prövning tilldela uppfinnare av lantbruksmaskiner pris i enlighet med det värde uppfinningen kunde anses äga.

Vid därefter företagen gemensam votering beslöt riksdagen (skrivelse nr 9, punkt 41) med 215 röster (56 i I K. och 159 i II K.) mot 120 röster (75 i I K. och 45 i II K.) i likhet med vad andra kammaren tidigare beslutat.

Villkor för erhållande av pris för uppfinning av lantbruksmaskiner finnas intagna i kungörelsen den 1 juli 1918, nr 598. Bestämmelserna i kungörelsen äro huvudsakligen av följande innehåll.

I Sverige bosatt uppfinnare kunde tilldelas pris till belöning för uppfinning av lantbruksmaskiner under förutsättning att uppfinnaren, där så funnes erforderligt, förbunde sig att låta uppfinningen på skäligen villkor komma det svenska lantbruket till godo.

Ansökning om erhållande av sådant pris skulle ställas till Kungl. Maj:t och ingivas till lantbruksstyrelsen. Över inkommen ansökning hade lantbruks-

styrelsen att inhämta yttrande från såväl styrelsen för statens maskin- och redskapsprovningsanstalter som ock patentmyndigheten. Sedermera skulle lantbruksstyrelsen med eget utlåtande överlämna handlingarna till Kungl. Maj:t och därvid, om styrelsen ansåge uppfinningen förtjänt av pris, föreslå sådant. Vid avgivande av förslag till pris skulle företräde givas åt sådan uppfinning, som ansåges innebära ett lovande uppslag, vilket syntes icke kunna utan understöd från statens sida komma lantbruket tillgodo.

Vid 1926 års riksdag återstodo av det för år 1918 anvisade beloppet, 50,000 kronor, 12,500 kronor. Anslaget hade disponerats för utdelande av pris i nio fall. Redogörelse för dessa återfinnes i motionen vid 1926 års riksdag I: 203. Vid påföljande års riksdag upplystes, att hela anslaget var förbrukat.

Förevarande fråga var åter föremål för behandling vid 1926, 1927 och 1928 års riksdagar.

Vid 1926 års riksdag hemställdes i två likalydande motioner, nämligen I: 203 av herr Johansson, Johan Bernhard, m. fl. och II: 295 av herr Osberg m. fl., att riksdagen måtte anslå ett belopp av 50,000 kronor att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för att efter noggrann prövning tilldelas uppfinnare av lantbruksmaskiner som pris i enlighet med det värde uppfinningen kan anses äga.

Jordbruksutskottet, dit motionerna hänvisats, yttrade efter inhämtande av yttrande av lantbruksstyrelsen i sitt utlåtande nr 48:

Lantbruksstyrelsen, som visserligen förordat anvisande av nytt anslag för pris till uppfinnare av lantbruksmaskiner, har emellertid å andra sidan uttalat, att det kunde ifrågasättas, huruvida det nuvarande anslaget för sådant ändamål i avsevärd mån verkat befruktande på uppfinnarverksamheten, åtminstone där denna varit inriktad på i det praktiska livet användbara idéer och uppslag, samt att det i vissa fall ej utan fog kunde sägas, att uppfinningen nog kommit till utförande utan statens direkta medverkan. Enligt vad utskottet inhämtat återstår ock ännu av det för år 1918 anvisade anslaget 12,500 kronor. Vid angivet förhållande och då utskottet är förvissat, att därest Kungl. Maj:t skulle finna att ytterligare medel för ifrågavarande ändamål böra beredas, Kungl. Maj:t icke skulle underlåta att göra framställning i ämnet till riksdagen, kan utskottet icke biträda motionerna.

I enlighet med utskottets hemställan föranledde motionerna icke någon riksdagens åtgärd.

Under 1927 års riksdag hemställdes i en i andra kammaren väckt motion, nr 192, av herr Larson i Tönnersa, Osberg och Henrikson, att riksdagen måtte anslå ett belopp av 25,000 kronor att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för enahanda ändamål.

Jordbruksutskottet anförde i sitt utlåtande, nr 60, över motionen, att utskottet för egen del ansåge sig icke böra utan närmare utredning av det i förevarande avseende föreliggande behovet tillstyrka anvisande av ytterligare anslag. Under hänvisning i övrigt i tillämpliga delar till vad 1926 års jordbruksutskott i sitt utlåtande yttrat, hemställde utskottet om avslag å den då väckta motionen, vilken hemställan bifölls av riksdagen.

Vid 1928 års riksdag yrkades i en i andra kammaren väckt motion, nr 373,

av herr Osberg, att riksdagen måtte anslå ett belopp av 25,000 kronor att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för ändamålet.

Jordbruksutskottet anförde i sitt av riksdagen godkända utlåtande, nr 39:

Den erfarenhet, som — på sätt lantbruksstyrelsen redan 1926 i utlåtande över de då i ämnet väckta motionerna antytt — vunnits rörande det praktiska resultatet av ovanberörda av 1917 års riksdag anvisade anslag, torde icke vara ägnad att inbjuda till anvisande av ytterligare statsmedel för ifrågavarande ändamål. Lantbruksstyrelsen har enligt vad utskottet förvissat sig om icke heller efter det 1917 års anslag förbrukats funnit skäl göra någon framställning i sådant avseende till Kungl. Maj:t. Vid angivna förhållande finner sig utskottet icke böra biträda motionen.

Utskottet.

Som av den föregående utredningen närmare framgår har — sedan anslag för ifrågavarande ändamål beviljats av 1917 års riksdag — frågan om ytterligare statsanslag för ändamålet i anledning av väckta motioner varit föremål för behandling vid 1926, 1927 och 1928 års riksdagar. Samtliga framställningar blevo av riksdagen avslagna. Jordbruksutskottet uttalade redan vid 1926 års riksdag, att utskottet vore förvissat, att därest Kungl. Maj:t skulle finna att ytterligare medel för ändamålet borde beredas, Kungl. Maj:t icke skulle underlåta att göra framställning i ämnet till riksdagen. Någon sådan Kungl. Maj:ts framställning har emellertid icke förekommit.

Motionären har såsom skäl för nu föreliggande framställning åberopat, bland annat, att vid industrien påginge ständigt experiment för åstadkommande av bättre utrustning i syfte att kunna förbilliga produktionen. För detta arbete förfogade industrierna över en mångfald personer, som vore väl avlönade och så gott som uteslutande ägnade sig åt detta spörsmål. Anorlunda ställde det sig — enligt motionärens uppfattning — när det gällde nyorientering för att främja jordbrukets och fiskets möjligheter att få fram nya metoder.

Gentemot vad motionären sålunda anfört vill utskottet framhålla, att industriens möjligheter och intressen att åstadkomma förbättringar icke torde vara mindre, då det gällde framställning av maskiner och redskap för jordbrukets och fiskets främjande, än vid varje annan tillverkning.

Då utskottet varken på grund av vad motionären i övrigt andragit eller i anledning av vad eljest i ärendet förekommit funnit skäl för riksdagen att frångå sin tidigare i ämnet intagna ståndpunkt, kan utskottet icke biträda motionen.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet alltså,

att motionen II: 224 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 1 mars 1938.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Närvarande: se utlåtande nr 20.